

non sit credita ut objectum, non tamen quod non sit attacta ut modus et conditio se tenens ex parte objecti credibilis; et sicut rem esse sufficientem propositam ut credatur non est extra rationem formalem fidei, non tamquam objectum, sed tamquam conditio requisita, et præsupposita, ut objectum sit, ita nec attingere illam credibilitatem sufficientem, et consequenter evidentem non ut objectum credendum, sed ut conditionem objecti ut credatur.

XX. Ad secundum respondetur eadem distinctione, quod iudicium de credibilitate tamquam de objecto, et re cognita non est fidei, bene tamen iudicium de credibilitate, ut de conditione objecti propositi ad credendum sufficienti, seu evidenti propositione, et ita iudicium de credibilitate tamquam de re cognita est prævium ad fidem, et potest generari per nostrum discursum, et rationem, ut dictum est. Iudicium autem de credibilitate ut exercita, et per modum conditionis considerata est assensus in ipsam rem credibilem prout propositam, et modificatam ipsa credibilitate evidenti, unde est actus fidei pro ea parte qua fertur in rem credibilem, solum vero respicit evidentiam credibilitatis, ut conditionem requisitam, ut tale objectum credatur.

XXI. Ad tertium respondetur, quod iudicium de illa credibilitate tamquam de re cognita, et objecto directe attacto non est ita infallibile sicut actus fidei, quia nec procedit a fide, iudicium autem de credibilitate ut exercita, et ut conditio quædam est objecti credendi non fertur in ipsam tamquam in rem creditam, et ab Ecclesia propositam, sed tamquam in conditionem, juxta quam proponitur objectum credendi, et ideo non est hæreticus, qui negaret evidentiam illius credibili-

tatis, quia solum est hæreticus, qui negat aliquid creditum per fidem, non qui negat aliquid, quod requiritur ut debite, et sufficienter proponatur res fidei.

XXII. Et si inquiras an istud iudicium de credibilitate ut exercita sit actus distinctus ab assensu credendi, licet a fide elicitus, respondetur satis probabiliter dici posse quod est duplex actus fidei, alter absolutus quo tendimus præcise in rem creditam ex divina auctoritate, alter comparativus quo discernit fides ea quæ credenda sunt a non credendis, quia illa sunt sufficienter proposita, non ista, et iste actus discretivus, seu comparativus ponitur expresse a D. Thoma locis supra citatis in secunda conclusione, et a Cajetano hic articulo quarto. Et ratio quare uterque actus pertinet ad fidem ea est, quia auctoritas divina movet ad credendum non solitarie, sed supponendo sufficientem propositionem credibilium; unde non solum pertinet ad fidem attingere objectum ut rem creditam ex auctoritate dicentis, sed etiam attingere modum quo res proponitur ad credendum ex vi sufficientis propositionis, et ubi non invenerit talem modum proponendi, non acceptabit rem illam ut credendam, et hoc est discernere, et comparare credenda cum non credendis, quod ut notat Cajetanus citato loco non est actus fidei in omni subjecto, sed solum in subjecto disposito, quod valet discernere credenda a non credendis faciendo comparisonem ipsius modi, quo res proponuntur et si non per discursum, et non est inconveniens quod pro ea parte qua attingit modum proponendi res credibiles illud iudicium comparativum sit minus infallibile, quam assensus absolutus, qui fertur præcise in rem creditam, non autem in modum quo res præsuppositive

supponitur proposita ut credatur sicut dispositio ultima supponitur ad formam.

XXIII. Ad quartum patet ex dictis, quod actus fidei non est formaliter evidens circa rem creditam, bene tamen attingit evidentiam credibilitatis, ut conditio requisita. Ad quintum et ultimum respondetur primo, quod non est inconveniens concedere de fide humana quod etiam fertur in evidentiam credibilitatis tamquam in conditionem requisitam, si forte illam habet. Secundo respondetur, quod fides humana non est virtus, ut docet S. Thomas hic quæst. IV, art. V ad secundum, sed innititur testimonio debili, et fallibili, quod ex natura sua non postulat ferri in objectum supposita sufficienti propositione, et evidentia credibilitatis, sicut petit testimonium divinum, et ita cum fides divina sit virtus petit inclinari in objectum sufficienter propositum, et consequenter cum evidentia credibilitatis, quia sine ipsa non habet firmitatem ex parte propositionis requisitam, ut virtuose credat. Ad id quod objicit Lorca respondetur ex dictis, quod ante infusionem fidei habetur evidentia credibilitatis tamquam de re cognita, sed per fidem solum attingitur ut conditio requisita, quatenus per habitum fidei inclinatur ad assentiendum his, quæ conveniunt rectæ fidei, et non aliis, ut docet S. Thomas in hoc articulo secundo ad secundum et tertium. In illo autem casu de puero baptizato, qui nihil audivit de fide respondet Cajetanus super ipsum articulum quartum, quod non potest facere, aut attingere evidentiam credibilitatis ob indispositionem subjecti, et defectum materiæ, quia non est facta illi sufficiens propositio rerum credibilium, et consequenter non potest attingere evidentiam credibilitatis tamquam

conditionem requisitam, neque enim in omni subjecto fides attingit istam evidentiam, sed solum in subjecto sic disposito, ut possit discernere credenda a non credendis, et cui est sufficienter proposita materia fidei.

ARTICULUS IV.

Utrum fidei aliquando possit subesse falsum?

Ex duplici principio potest intelligi quod aliquod falsum subdit fidei vel ex Deo dicente, vel ex homine credente. Ex Deo dicente potest esse difficultas

AN DEUS POSSIT DICERE FALSUM ABSOLUTE LOQUENDO, SIVE ID FIAT CUM FORMALI MENDACIO, VEL CUM MALITIA VOLENDI DECIPERE, SIVE NON?

I. Circa quam difficultatem fuit quorundam hæreticorum error affirmantium Deum esse auctorem mendacii et falsitatis, ut inde colligerent licitum esse nobis mentiri, et illud firmare juramento propter servandum secretum. Hujus erroris auctor fertur fuisse Priscillianus episcopus Abulensis circa annum Domini 388, tempore Sirciaci papæ, et Valentiani II imperatoris. De quo videri potest Prateolus sub titulo Priscillianistæ, et D. Augustinus libro de hæresibus hæresi LXX. Huic errori subscripsisse Armenos testatur idem Prateolus, cap. III, titulo Armeni, et Guido Carmelita de erroribus Armenorum, quamvis Castro de hæresibus verbo Deus hæres. III vehementer redarguat Guidonem affirmans talem errorem sine fundamento Armenis impinxisse, eo quod licet hæretici fu-

erint, tamen Scripturas sacras non rejiciebant, in quibus multoties dicitur Deum esse summe veracem, et nullatenus mentientem. Inter catholicos autem aliqui affirmarunt quod licet Deus de potentia ordinaria non possit mendacium dicere, bene tamen de potentia ejus absoluta, cujus scientiæ dicitur fuisse Holcoth, et Aliacensis, cum aliis quos refert magister Bagnez in hoc articulo, dubio primo Pro quorum sententia, et hæreticorum errore multa et varia congerere possumus argumenta, inferius tamen ea solum adducemus, quæ difficiliora videntur.

II. Pro luce hujus difficultatis notandum est, primo, non esse idem formaliter dicere falsum, atque mentiri, eo quod mentiri est contra propriam sententiam, et mentem dicere, unde qui habet sententiam, aut opinionem falsam, et juxta illam loquitur, falsum dicit, sed non mentitur; et e contra contingere potest, quod revera aliquis affirmet illud quod in re ita est, sicut ipse dicit, quia tamen ille per errorem existimat illud quod dicit esse falsum, mentiatur, verbi gratia, si quis existimans regem commorari Matriti, rex tamen non commoratur nisi Cæsaraugustæ si cum hac falsa existimatione quam habet quod sit Matriti, dicat alteri: Rex commoratur Cæsaraugustæ, diceret quidem illud quod a parte rei est verum, et tamen mentitur, quia contra propriam mentem illud proferat. In Deo autem ista duo separari non possunt, quia cum Deus errorem aliquem in se non possit admittere, eo ipso quod per impossibile diceret falsum mentiretur, eo quod aliquid affirmaret contra suam propriam mentem.

III. Secundo notandum est, quod dubitari solet apud theologos an ad rationem mendacii ultra hoc quod

est dicere contra mentem, requiratur ut dicat illud animo fallendi alium. In qua difficultate magister Bagnez hic membro primo affirmat hoc ultimum ita esse intrinsece necessarium ad rationem mendacii, quod sine illo nullatenus mendacium constare possit. Unde infert quod si aliquis falsum contra propriam mentem proferat secreto ubi a nullo audiri possit, cum deficiat tunc fallendi animus, deficit etiam mendacium: et similiter quis dicat Joanni: Tu non es Joannes, licet falsum dicat, et contra propriam mentem, non mentitur, quia illud non potest dicere cum animo fallendi ipsum Joannem, et confirmari videtur hæc sententia ex D. Augustino libro de mendacio, cap. III et IV, et libro contra mendacium, cap. XIV, ubi ait quod mentiri est dicere ex quo alius decipiatur.

IV. Sed tamen sententia ista nisi in bonum sensum reducatur falsa est, et contra S. Thomam; si enim intelligatur, quod regulariter mendacium dicitur animo fallendi alium, verissima est: si vero quod ex necessitate talem animum petat, ad hoc ut mendacium sit proprie mendacium, falsa est. Nam Aristoteles IV ethicorum solum dixit consistere mendacium in hoc, quod aliquis ex proposito intendat falsum asserere. Nihilominus in gratiam magistri Bagnez possumus sententiam ejus alio modo explicare in hunc modum, quod animus fallendi potest dupliciter considerari. Primo modo ex parte ipsius mentis quasi implicite, et veluti in radice ex parte ipsius operis, nam ille qui mentitur, ex ipso mendacium profert dicit verbum ex se deceptorium, et in hac consideratione animus fallendi poterit ad essentiam mendacii pertinere; alio modo potest considerari animus fallendi explicite, et veluti extra mendacium ipsum, ita ut ille

qui mentitur non solum expresse intendat mendacium proferre, sed ultra hoc medio tali mendacio alium decipere, et isto modo talis animus fallendi non potest ad essentiam mendacii pertinere, sed est extrinseca quædam perfectio accidentaliter ejus, et effectus ex mendacio consecutus. Et hoc videtur aperte constare ex doctrina S. Thomæ infra quæstione CX, articulo primo in corpore, ubi ait: « Si ergo illa tria concurrunt, scilicet quod falsum sit id quod enuntiatur, et quod adsit voluntas falsum enuntiandi, et iterum intentio fallendi, tunc est falsitas materialiter, quia falsum dicitur, et formaliter propter voluntatem falsum dicendi, et effective propter voluntatem falsum imprimendi, sed tamen ratio mendacii sumitur a formali falsitate secundum hoc, scilicet quod aliquis habet voluntatem falsum enuntiandi, unde et mendacium nominatur ex eo quod contra mentem dicitur. » Hæc D. Thomas.

V. In quibus verbis aperte docet rationem essentialem, et formalem mendacii consistere in illo secundo ante animum fallendi, quod clarius in eodem articulo in fine exposuit dicens: « Quod autem aliquis intendat falsitatem in opinione alterius constituere fallendo ipsum, non pertinet ad speciem mendacii, sed ad quamdam perfectionem ipsius: » et solutione ad tertium ejusdem articuli ait: « Ad tertium dicendum, quod cupiditas fallendi pertinet ad perfectionem mendacii, non autem ad speciem ipsius, sicut nec aliquis effectus pertinet ad speciem suæ causæ: » et in articulo tertio illius quæstionis solutione ad sextum, ait: « Mendacium ergo jocosum ex ipso genere operis habet rationem fallendi, quamvis ex intentione dicentis non dicatur ad fallendum. » Ecce quomodo in illa prima acceptione docet D. Thomas, quod ratio fallendi

pertinet ad speciem mendacii, non vero in secunda acceptione, ut apertissime constat ex ejus verbis. Si ergo magister Bagnez, in primo sensu loquatur, verissimum dixit, et conformiter ad D. Thomam: si vero in secundo sensu, nullatenus audiendus est, cum expresse D. Thomas oppositum doceat: videtur tamen loqui in hoc secundo sensu, ut patet in exemplis ejus, unde dicimus, quod quamvis in secreto, et nullo audiente proferatur falsum ab aliquo intentione, et animo dicendi contra mentem revera est mendacium licet absit fallendi animus. Et similiter est verum mendacium quando quis Joanni diceret: Tu non es Joannes, proferendo illud contra propriam mentem, licet in altero deceptio sequi non possit. Et hoc videtur necessario affirmandum esse, nam certissimum est multos Deo mentiri, ut de Cain constat Genes. III quando interrogatus a Domino: *Ubi est Abel frater tuus*, respondit: *Nescio Domine*, et Sarra mentita est quando dixit: *Non risi*, Genes. XVIII, nam Dominus respondit: *Non est ita, sed risisti*, et tamen non poterant habere animum fallendi Deum, cum cognoscerent omnia nota esse illi, nec deceptionem pati posse. Imo mendacium jocosum verum mendacium est, cum sit contra propriam mentem prolatum, et peccatum veniale, et tamen non solet esse cum animo fallendi, sed intentione placendi. Ad auctoritatem D. Augustini adductam a magistro Bagnez respondet D. Thomas primo in quæstione CX citata, art. I ad tertium, quod erat formatum ex auctoritate ejusdem doctoris, quod hæc intentio fallendi requiritur ad complementum malitiæ mendacii, non autem ad essentiam ejus: secundo, explicat articulo tertio, solutione ad sextum, quod mendacium natura sua ex parte operis habet rationem fallendi: tertio, alii expli-

cant S. Augustinum de mendacio, quod est in promissione de futuro, nam ut sit mendacium in tali promissione requiritur voluntas decipiendi, aut non adimplendi promissum, unde si quando promisit habuit intentionem adimplendi, potest postea non adimplere sine mendacio, si subveniat causa necessaria aut rationabilior non adimplendi, quare non frangitur juramentum promissorium, ut in ejus materia dicitur, quando quis habuit cum actu jurandi intentionem adimplendi, si postea justis de causis videat melius esse non adimplere quod juramento promissorio affirmaverat; esset autem falsitas in tali juramento, et consequenter peccatum mortale, si in ipso actu jurandi non haberet intentionem adimplendi. His dictis circa essentiam mendacii pro resolutione dubii sit.

VI. Prima conclusio: Deus de facto non est auctor mendacii, aut falsitatis, neque ex Deo dicente fidei potest subesse falsum etiam de potentia Dei absoluta. Conclusio ista est certa, et asserta a S. Thoma in hac quæstione prima, art. III, et I p. quæst. XIV, art. XV ad tertium in fine. Latissime eam probat magister Cano lib. II de locis, cap. III, et in Scriptura expresse habetur, ut Numer. XXIII: « Non est Deus quasi homo ut mentiatur, neque ut filius hominis ut mutetur. » Ad Hebræos VI loquens Paulus de promissionibus, quas Deus fecit Abrahæ, qualiter essent firmæ et stabiles, inquit: *Interposuit jusjurandum ut per duas res immobiles* (scilicet promissionem, et juramentum) *quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus*: et I Joan. II: *Quoniam omne mendacium ex veritate non est*. Sed sermo Dei est ipsa veritas Joan. XVII: *Sermo tuus veritas est*; ergo ex Deo non potest esse mendacium. Sic etiam intellexerunt

sancti patres, ut Ambrosius libro VI, epistola XXXVII: « Impossibile istud, inquit, non infirmitatis, sed virtutis est, et majestatis, quia veritas non recipit mendacium, nec Dei virtus levitatis errorem: » et Augustinus XXII, de civitate, cap. XXV: « Si volunt invenire quod omnipotens non potest, habent prorsus, ego dicam mentiri non potest. » D. Chrysostomus hom. I de symbolo, tomo V explicans illam particulam omnipotentem sic ait: « Quid non potest omnipotens? Falli, fallere, mentiri non potest. » Et quod conclusio vera sit etiam de potentia absoluta non solum colligitur ex eo quod sic communiter patres intelligunt loca allata Scripturæ, sed quia Lucæ I dicitur: *Cælum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt*. Quæ verba doctores explicant, quod licet de potentia absoluta Dei, cælum et terra desinerent esse (nam per ordinarium impossibile est) verba tamen mea per nullam potentiam desinere possunt. Et Athanasius libro de incarnatione Verbi asserit: « Absurdum est dicere Deum posse mentiri, si enim dixit Deus quod perituri sumus, non esset Deus si non perissemus. » Et S. Anselmus libro primo Cur Deus homo, cap. XII et XIII: « Ex hoc, inquit, quod Deus mentiretur non sequeretur mendacium esse justum, sed quod non esset Deus. » Quæ omnia manifeste probant prædictam conclusionem veram esse, etiam loquendo de potentia Dei absoluta, et cum sit unanimis consensus patrum cum fundamento in locis sacrae Scripturæ probant etiam, quod oppositum illius plusquam temerarium est, et valde proximum errori licet aliqui auctores affirmaverint de potentia absoluta posse Deum mentiri, licet non ex malitia, quod est formale mendacium.

VII. Ratio hujus a posteriori qui-

dem ex eo sumitur, quia si Deus potest mentiri de potentia absoluta tota nostra fides evertitur, unde enim scire possumus quod Deus non fuerit usus illa potentia ob aliquam causam nobis occultam; si enim dixerimus Deum non esse usum illa potentia absoluta, quia id revelavit contra hoc ipsum instat ratio facta, quia in hoc ipso potuit mentiri, quando magis asserebat se non mentiri. A priori autem ratio est, quia Deus est prima veritas, et prima veracitas, sed ex veritate non potest nasci mendacium, ergo Deus non potest mentiri. Major est manifesta, quia non est alia veritas major et perfectior quam Dei: ergo ipse est prima veritas. Minor asseritur loco citato I Joan. II, unde sumpsit S. Thomas suam rationem in hoc articulo tertio: « Quia, inquit, sub veritate prima non potest stare falsum, sicut neque sub ente non ens, nec malum sub bonitate. » Et explicatur hoc modo: Quia omne mendacium est deviatio a veritate; ergo profertur falsitatem, seu mendacium habet veritatem deficientem, et fallibilem: sed veritas prima est pura et indeficiens, quia est veritas sine ulla imperfectione, non alias esset actus purus, et infinitus in genere veri; ergo impossibile est quod ex illa veritate aliqua falsitas oriatur. An vero mendacium possit exui malitia, ut putant Gabriel, et alii Nominales, et ita proferri a Deo non sub ratione peccati, sed sub ratione falsi, non oportet hic indagare, nam licet certum sit mendacium intrinsece esse peccatum, nec posse expoliari malitia, tamen nos non probamus repugnare Deo mendacium, quia peccatum est, et opponitur bonitati, sed quia falsum, et quia opponitur summæ veritati, a qua repugnat procedere.

VIII. Tertia conclusio: Deus non est causa falsitatis, aut erroris dire-

cte, etiam sine mendacio. Contrarium hujus conclusionis tenent aliqui theologi, sed tamen nostra conclusio est communis doctorum qui asserunt Deum erroris, aut falsitatis esse causam permittentem, aut esse causam positivam actus pro materiali tantum, non pro formali, ut scilicet est falsus aut erroneus, et ut certa ab incertis separemus notissimum est, quod si sit error eorum quæ quis tenetur scire, Deus non potest esse causa talis erroris, eo quod talis error est culpa mortalis cujus Deus solum pro materiali est causa: si autem sit error circa ea quæ non tenemur scire, non ita est certum Deum non posse esse causam talis erroris. Probabilius tamen existimo Deum solum posse esse causam directam pro materiali actus, non tamen pro formali. Probatur conclusio, quia error intellectus adeo est malum ut non possit ab homine esse directe volitus sub hac formali ratione, nam licet homo aliquando velit nescire per ignorantiam affectatam, hoc non est nisi ut liberius peccet, et non vult errorem propter se ipsum; ergo multo minus Deus poterit directe velle errorem, et illum causare formaliter in intellectu hominis, aut Angeli. Confirmatur primo, quia Deus non excitat, neque invitat ad errandum, sicut nec excitat ad peccandum; ergo non est causa directa erroris, ut sic. Confirmatur secundo, quia tam verax est Deus, quam bonus, sed ex eo quod est summe bonus non potest velle aliquid mali sub illa formalitate etiam in nobis; ergo nec etiam poterit esse causa directa erroris, aut falsitatis sub hac formalitate in nobis. Imo ex principio in materia de incarnatione dici solet a theologis quod in intellectu animæ Christi non potest esse aliquis error, quia si intellectus humanus Christi erraret, etiam Deus er-

raret tamquam suppositum illius naturæ.

IX. Contra istam tamen conclusionem sunt duo argumenta. Primum est, quia error potest habere rationem pœnæ, sed mali pœnæ Deus potest esse causa; ergo etiam erroris: secundum argumentum est, quia Deus potest infundere habitum erroris, si quidem in ipsis habitibus nec meremur, nec demeremur, sed solum in actibus; ergo poterit esse causa erroris. Ad primum horum respondetur, quod licet error possit esse malum pœnæ, tamen illa pœna consistit in eo quod Deus permittat errorem propter priora peccata, sicut prima secundæ, quæstione LXXXVII dicitur, quod unum peccatum est pœna alterius, quia permittit Deus unum peccatum propter peccatum præcedens. Et hac ratione sancti patres communiter docent cum scholasticis quod Deus est causa excæcationis, et indurationis in pœnam peccatorum præcedentium. Ad secundum argumentum respondetur negando antecedens, quia habitus erroneus directe inclinatur ad actum non solum pro materiali, sed etiam pro formali, ut scilicet actus erroris est, atque adeo non potest infundi immediate a Deo: quod si iterum instes, quod habitus erroris producit actibus nostris ad quos Deus concurrat; ergo etiam sine nostris actibus Deus posset immediate illum causare, respondetur negando consequentiam, quia ad actus erroris qui sunt in nobis non concurrat Deus directe, et formaliter, ut erroris sunt, sed tantum materialiter, quare eodem modo solum concurrat ad productionem habitus, qui ex talibus actibus producit. Attamen si Deus se solo produceret habitum erroris, concurreret ad illum formaliter ut erroris est directe, et ex hoc principio in materia de peccatis probari solet quod

habitus vitiosus non potest esse infusus a Deo immediate.

X. Quarta conclusio: In his quæ pertinent ad fidem Deus non est occasio alicujus deceptionis etiam per accidens ratione alicujus improprie vel metaphoricæ locutionis. Hæc conclusio non est minus certa, quam est certum fidem nostram esse indubitabilis, et infallibilis certitudinis, unde dicitur in Concilio Tridentino sessione VI, capite IX, certitudinem fidei esse talem cui non potest subesse falsum. Et probatur ex Scriptura Psalm. CXLIV: *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis*: Psalm. CXVIII: *Principium verborum tuorum veritas*: Joan. XVI: *Cum venerit Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*. Si autem ex modo loquendi divina locutio esset occasio nostræ deceptionis in iis, quæ necessaria sunt ad fidem non doceret nos omnem veritatem, sed potius obscuraret, et occultaret illam improprie locutionibus: unde eodem capite dixit Christus: *Venit hora, cum jam non in proverbiiis loquar vobis, sed palam de Patre meo annuntiabo vobis*: et subditur: *Dicunt ei discipuli ejus: Ecce nunc palam loqueris, et proverbium nullum dicis*. Ergo constat quod veritates multas sine proverbiiis, et locutione improprie dixit Christus, et sic locutio Dei non est occasio deceptionis in fide, licet enim plures veritates sub metaphoris, et improprie locutionibus tradantur in Scripturis, tamen ea quæ necessaria sunt ad credendum si in uno loco obscurius ponuntur, in alio declarantur, vel saltem ipsa traditione apostolica, vel per Ecclesiæ declarationem proponuntur; ergo in his quæ credenda sunt per fidem, et proponuntur per Ecclesiam nulla latet æquivocatio, vel causa deceptionis.

XI. Dices currere hic idem argumentum quod supra fecimus, quod

si semel Deus potest mentiri etiam de potentia absoluta, non constat nobis utrum de facto mentiatur in hac Scriptura; ergo similiter si semel Scriptura utitur metaphoris, et improprie locutionibus, unde constat nobis, quod quando dedit talem traditionem Apostolis, et potestatem Ecclesiæ ad declarandas res fidei non fuerit usus improprie locutione, et consequenter non erit certum nobis an talis potestas infallibiliter sit in Ecclesia. Respondetur id constare tum a posteriori, quia alias relinqueret Christus Ecclesiam in perpetua confusione, et sine principio certo habendi infallibilem regulam fidei, si maneret dubium id a quo pendet tota certitudo fidei scilicet declaratio, et propositio veritatis in sensu plano, et litterali; tum a priori, quia promissus est Spiritus sanctus Ecclesiæ ut doceret illam omnem veritatem Joan. XVI: Constituta est Ecclesia columna, et firmamentum veritatis: ad Timoth. II: Promissa est Petro indefectibilitas in fide, Lucæ XXII: *Ædificata est Ecclesia super petram, adversus quam portæ inferi non prævalebunt*, Matth. XVI. Quæ omnia verba manifestissima sunt, et sine ulla metaphora, vel locutione improprie: ubi autem in verbis Scripturæ non apparet improprie locutio standum est simplicis significationi verborum, alias Scriptura quæ de se omnibus doctrinis est certior, omnibus redderetur incertior et inutilior, si formidandum esset non litteraliter in ea significatione quam verba ipsa de se habent.

XII. Quinta conclusio: Deus nec de potentia ordinaria, nec de absoluta potest mentiri per alium tamquam per ministrum, Angelum scilicet vel hominem. Hæc conclusio quoad utramque partem colligitur ex testimoniis sacræ Scripturæ adductis pro prima et secunda conclusione et

præcipue ex illo ad Hebræos VI: *Ut per duas res immobiles, etc.* quia illæ res immobiles sunt juramentum, et promissio Dei facta Abraham per Angelum, et de his dicit D. Paulus esse impossibile Deum mentiri. Ubi ponderandum est primo illud verbum impossibile, quo etiam de potentia absoluta loquitur juxta expositionem communem doctorum. Secundo, ponderandum est quod promissio illa de qua Apostolus mentionem facit, fuit facta Abraham per Angelum; ex quibus aperte colligitur quod etiam per ministrum impossibile est Deum mentiri. Secundo probatur conclusio, quia si non esset omnino impossibile Deum mentiri, etiam per ministros, sequeretur quod nostra fides, quæ divinæ revelationi innititur non habere firmum, et stabile fundamentum: consequens nullatenus admitti potest; ergo nec antecedens. Probatur sequela, quia tota fere sacra Scriptura revelata est nobis a Deo per ministros Angelos, prophetas, Apostolos, et evangelistas; ergo si non esset omnino certum Deum per illos non posse mentiri non haberet nostra fides omnino indubitabile fundamentum. Tertio probatur, quia quando Deus loquitur per ministros, loquuntur tales ministri ex divina inspiratione, et revelatione, ergo mendacium illorum (si possibile esset) refunderetur in Deum inspirantem, et revelantem. Probatur consequentia, quia quando principale agens operatur aliquid per ministrum actio illa, aut effectus potius tribuitur agenti principali quam ministro, ut patet in justificatione medio sacramento applicato per ministrum, et in eo qui medio ministro tribuit eleemosynam pauperi; ergo si minister Dei mentiretur ut minister tale mendacium principaliter tribueretur Deo. Antecedens autem primum probatur,